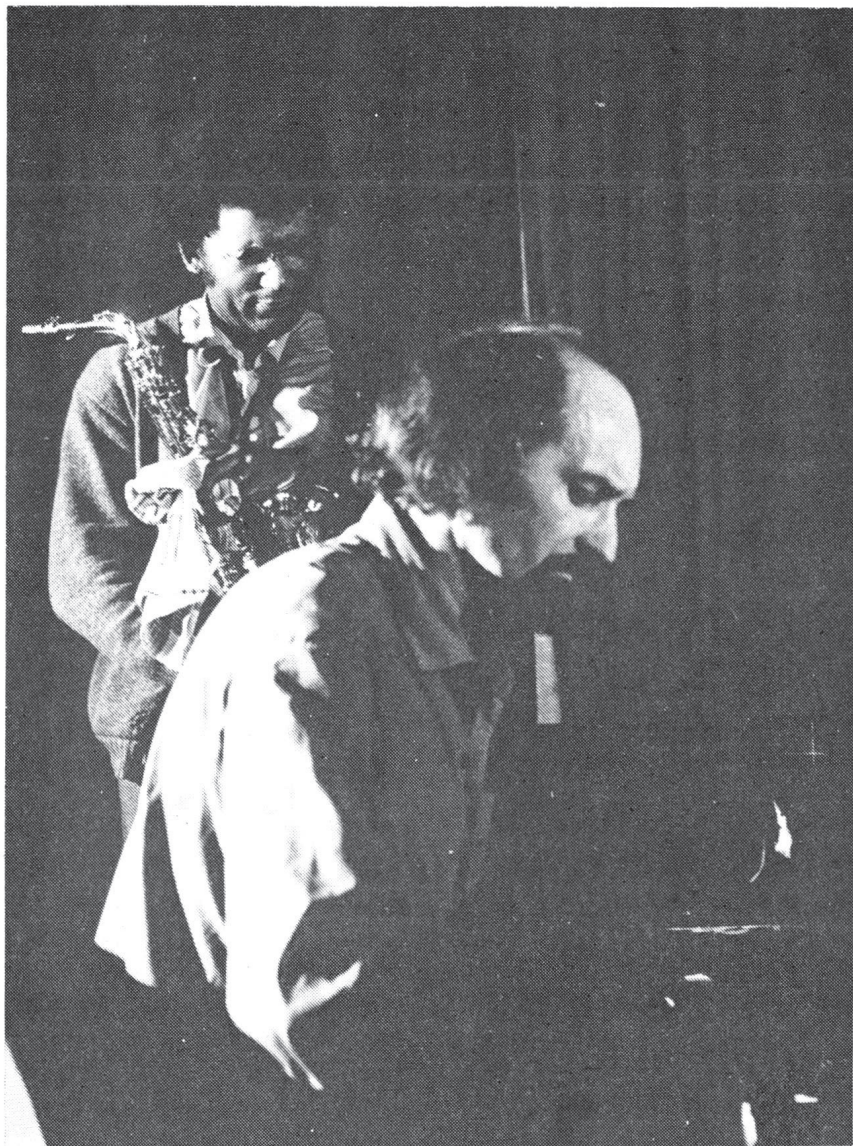

Anthony Braxton Győrött

A mai jazz egyik legnagyobb alakja jött el aznap estére. Viszonylag rövid szólódarabokat játszott, vagy nyolcat-tízet. Mind karakterdarab volt, mind monotematikus: kiindulunk egy zenei – dallami vagy ritmikai, netán gesztusbeli – motívumból, csírából, először exponáljuk, utána pedig következhet az improvizáció, amely elszárynalva is kötődik, később visszatér a kezdetekhez. Braxton nemegyszer a kimondhatatlanig vezette a zenei történés fonalát, ez volt az eljátszott csend. Az improvizációt egy ízben Cecil Taylor önanalízisnek nevezte. Telitalálat. Ahhoz azonban, hogy valaki könnyedén eljusson önmaga mind mélyebb rétegeibe, először szinte össze kell nőnie hangszerével, de annyira, mintha a hangszer is a muzsikus egyik szerve volna. Ilyen értelemben a szaxofon az egyik „legemberibb” hangszer. Szaxofonnal lehet leginkább „beszélni”, és a szavakon túlnőve zenében mondani el azt, ami verbálisan megfogalmazhatatlan.

Hogy mit játszott Anthony Braxton Győrött, azt persze nem lehet leírni. A fáradt emlékezet sem rögzít pontosan. Az est lemezfelvételt kívánt volna. Mert a jazz világában talán ez volt Magyarországon az évtized koncertje. Miért mondhatjuk ezt? Braxtonban megtestesül a legigényesebb jazzhagyomány. Játéka szintézis, sűrítve tartalmazza Coltrane, Coleman, Shepp és Ayler szaxofonozásának stiláris eredményeit. De ez már azt is jelenti, hogy több ennél: a „feketé”, az amerikai progresszió ösztöne, öntudata és legnemesebb zenei kivetülése. S a dolog itt válik igazán érdekessé. Mert Braxton most emberére talált. Szabados Györgyről ugyanis túlzás nélkül elmondhatjuk majdnem ugyanezeket a szuperlatívuszokat, egyetlen nagy és döntő különbséggel. Szabados – magyar. Nem afrikai poliritmikát, hanem keleti eredetű rubatót,

3. Anthony Braxton és Szabados György közös győri koncertjükön

4. Anthony Braxton és Szabados György a győri koncerten

nem a gettóban viruló, buddhista fennköltségű bölcsességeket, hanem kelet-európai komplexusokat, nem a lokálokban lilán felszíneskedő életvitel csömörét, hanem a tömegdalon edzett előző generáció papír-kukacoskodásának utálatát hordozza magában. Nem Cage és Kennedy, hanem Károlyi Mihály és Ady, nem Afrika-élmény, elmélyülés és megvilágosodás, hanem Erdély-élmény, széchenyizmus és új progresszió. Nem Picasso – Csontváry. Nem Braxton – Szabados.

A hazai jazztörténet nagy pillanata zajlott le a színpadon. Braxton mellé lépett Szabados – és elkezdtek játszani. Először kissé tartottam attól, hogy nem fog a dolog könnyen menni. „Ez a Braxton olyan, mint a vaj” – mondta később Szabados. S nagyon találóan fogalmazott. Mert Braxton mintha tojásokon lépkedett volna, olyan puhán találta el mindig az illeszkedés pillanatát, a

megfelelő hangvételt, azután „felerősítette” a többiek – a trió: Vajda, Faragó – játékát. Szabados teljes biztonsággal uralta hangszerét s a zene folyamatait. Mindebből mi a legfontosabb tanulság? A világzene-jelenség, az új-azonosság. Az, hogy szavak nélkül értjük egymást. S elméink univerzuma közös.

(1982)